

LONDON, 8. MAJA 1970.

LETO XXIII. ŠTEV. 372.

KDO KOGA

Jugoslovansko uradno ogorčenje zaradi vojaških operacij v Kambodži ni bilo nič presenetljivo. Še enkrat je v jarki luči pokazalo tisto osnovno pomanjkanje logike, ki se vleče skozi jugoslovansko zunanjo politiko od vojne naprej. Ameriške in južnovietnamske čete so se zapodile čez mejo za borci vietnamskega osvobodilnega gibanja in precej je bil ogenj v strehi. Jugoslovani so obsojali napad na Kambodžo, invazijo, agresijo, razširjenje vojne in vse take reči. Toda celo Jugoslaviji je bilo znano, da so vietnamski gverilci uporabljali kambodžansko ozemlje kot zatočišče, oporišče in oskrbovalno bazo. Jugoslovanski časopisi so priobčali zemljevide, ki so kazali oskrbovalno pot iz Severnega Vietnama preko Laosa in Kambodže. Vedeli so in priznavali so, da se v Južnem Vietnamu bore vojaki iz Severnega Vietnama in da iz Kambodže napadajo ameriške in saigonske čete. Vendar ni uradna Jugoslavija z vsemi časopisi in zdresiranim javnim mnenjem zmogla niti mrvice ogorčenja zaradi tega zlorabljanja kambodžanske nevtralnosti, vdora na njeno ozemlje in kršenje njene suverenosti. Vse je bilo v redu, dokler so za agresijo odgovorni tisti, ki jim pravijo narodno-osvobodilni borci; ko pa jo povrnejo tisti, ki jim pravijo imperialisti, naenkrat nastane nevarnost za svetovni mir in so kršene pravice ubogega khmerskega naroda, za kogar se ni nihče zmenil, ko so ga tlačili vietnamski gverilci.

Podobno ali pa je hujše je, ko je sovjetski premier Kosigin vpil na tiskovni konferenci "Primate tatu!", pri tem pa ni niti malo zardel od sramu nad agresijo, ko je njegova dežela napadla Madžarsko ali Češkoslovaško, kjer je bilo več kot jašno, da hoče tamkajšnje prebivalstvo biti svoj gospod na svoji zemlji in ne potrebuje nobenega tujega t. j. sovjetskega vmešavanja.

S tem se ne zavzemamo ne tako ne drugače za ameriško politiko v Indokini, Kažemo le na osnovno pomanjkljivost komunistične logike, ki ne uporablja objektivnih meril. Agresija ni agresija in invazija ni invazija, če jo zakrivate "naši". Pravica ni enaka za vse. Vse je odvisno od tega, kot je rekel Lenin, "kdo koga" udari. S tem žalostnim izrekom, ki se prilega gangsterju, ne pa državniku, je poudaril osnovno komunistično pristranost, zlaganost in hinavščino, ki se je njegovi nasledniki niso otesli. In to velja zapisati in poudariti prav ob stoletnici njegovega rojstva. Jugoslavija pa naj pomisli, da se ji prav ta dvojna morala, ki jo prakticira Sovjetska zveza, direktno ali indirektno pa izpoveduje tudi jugoslovanski režim, utegne nekega dne kruto maščevati. Toda tedaj utegne biti prepozno. . .

ROJAKI IZ DOMOVINE, KI OBIŠČEJO TRST,
SI LAHKO KUPIJO KLIC TRIGLAVA V
CHIOSCO TRANVIE OPICINA NA
PIAZZA OBERDAN

III. DEL JURČECOVIIH "LUČI IN SENC"
LAHKO KUPITE PRI KLICU TRIGLAVA
Obdelana je doba od 1935 do okupacije.
Broširan izvod 36/-, vezan izvod 44/- .

KOZJE MOLITVICE

V neverjetnem birokratskem jeziku, ki komaj še spominja na človeško govorico, je predsedstvo Zveze komunistov Jugoslavije po tajni razpravi izdalo iz sebe čudovito skrupucalo - zaključke (gl. Od meseca do meseca), ki so neposreden odgovor na Žankovo afero. Končno so tudi Hrva ti prišli na vrsto. Kot smo pisali februarja (KT 369), so hrvaški komunisti januarja obračunali z "jugoslovenstvom" in unitarizmom v osebi Miloša Žanka, ki so ga zdaj končno vrgli iz skupščine. Takrat smo se spraševali, kaj bodo rekli v Beogradu. Po dolgih tajnih razpravah je spregovorilo predsedstvo, ki je zdaj vodilno centralno partijsko telo, odkar so se na 9. kongresu poslovili od centralnega komiteja.

Ni dvoma, da so zaključki izmaličen sad hudega kompromisa med centralisti in federalisti, med tistimi, ki se boje za enotnost partije in države in tistimi, ki vidijo prihodnost v večji samostojnosti narodov. Jasno je tudi, da so Hrvatom napeli kozje molitvice in da so jim vsilili priznanje socialističnega jugoslovanstva ter priznanje funkcij, ki so pridržane federaciji. A prav v tem spisku funkcij, čeprav pritiska na beograjsko stran, je le velik napredek. Federacija je tako prvič omejena na določeno področje in zvezne republike si bodo z večjo upravičenostjo lahko lastile večje pravice. Najhuje so pritislili centralisti glede Kordova, za razvoj katerega bodo še naprej odtekali težki denarci, ne da bi naprednejše republike dobile kakršnokoli zagotovilo, da se ti denarci ne bodo vsipali v sod brez dna.

Zelo pomembno pa je, da so Hrvate kritizirali le posredno in nikdar ne po imenu, kot so osteli Slovenci ob cestnem sporu. Tudi Tito je še vedno v dobrih odnosih s hrvaškimi voditelji in nikogar od njih ne ignorira, kot ignorira Kavčiča. Ni dvoma, da je Hrvatom pomagala enotnost, ki sta jo podpirala oba člana izvršnega biroja Bakarić in Tripalo. Pri Slovencih pa je bilo drugače. Zavaljena šlapa Dolanc je molčal, Kardelj pa se je osebno potrudil, da je potolkel slovenske voditelje. Napaka je v tem da so Slovenci v Beograd poslali slabe zastopnike. Toda ta napaka postaja zdaj že legendarna, ker Slovenci enostavno nočejo v Beograd, ker jim tamkajšnje okolje ne prija. Zato odhajajo tja le ljudje po sili prilik ali pa taki, ki jih je že moč skoro smatrati kot renegate - ljudje centralističnih nazorov, včasih celo slovenofobskih tendenc, ki se hitro in radi prilagodijo tujemu okolju in seveda potem pridno ližejo pete vladajoči klikli... To pa je tudi eden glavnih razlogov, da se politično šibko stoječi Slovenci v Beogradu niso nikoli mogli boriti za svoje pravice s tako silo kot so se npr. Hrvati. Posledica tega je bila, da je Beograd potem Slovence vedno smatral za pridne, ponižne, poslušne in dobre delavce-uradnike. Na to se je seveda potem Beograd navadil tekom petdesetih let. Zato je v nekem pogledu razumljiva beograjska jeza in obenem šok, ki so ga bili deležni, ko je v Sloveniji eksplodiralo ob cestni aferi. In tega Slovencev seveda Beograd zdaj ne more pozabiti in odpustiti! Vse to omenjamo le mimogrede, ker je tako nanese ob sramotnem zadržanju Kardelja in Dolanca. Problem je namreč globlji in ga bomo morali Slovenci reševati dolgoročno in skrbno.

Pa nazaj k seji:

Na njej je predsedstvo tudi sklenilo, da mora "voditi več računa o tem, da bodo njegovi sklepi o vprašanih, ki jih razpravlja, čim bolj jasni in določeni." Kdor je le preletel zadnje sklepe, se bo gromko krohotal ob tej po-božni želji. Kdor jih je prebral, mu bo manjkalo moči, da bi se smejal, ker so sklepi tako utrujajoči in duha ubijajoči.

VODA TEČE V GRLO

Na Primorskem so razpisane upravne volitve za nove občinske in pokrajinske svete. Rok za vložitev kandidatnih list poteče že 13. maja. Časa, na kar smo opozarjali že v zadnji številki, je torej zelo malo, in se ne zdi verjetno, da bi moglo priti do kakega globljega premika, kar zadeva razširitev krovne Slovenske skupnosti z vstopom trž. Slov. demokratske zveze ali celo Slovenske levice. Pač pa se le zdi možen nekak volilni dogovor med temi tremi skupinami, ki ga gotovo želijo številni slovenski demokrati in ki edini lahko v danem položaju zagotovi maksimalno možen slovenski volilni uspeh.

Na Goriškem se je premik izvršil v tem smislu, da se je tamk. Slovenska katoliška skupnost, (ki je bila deležna naše kritike svoje čase, ko si je nadel tako ime,) preimenovala v Slovensko ljudsko gibanje, kar utegne imeti slejkoprej politične posledice, saj je pristop načelno dovoljen vsem pripadnikom slovenske narodnosti. Zaenkrat bo ta skupina na prih. volitvah 7/8. junija sodelovala z goriško Slov. demokratsko zvezo, toda nič ne bomo presenečeni, če bo pozneje prišlo do fuzije s tržaškim Slov. ljudskim gibanjem. V novi goriški odbor so bili izvoljeni predvsem mlajši ljudje (predsednik dr. Andrej Bratuž).

Ob tej priliki tudi velja opozoriti na pojav 'Mladinske skupine slovenskih volivcev' v Trstu, ki 'noče biti neka nova stranka ampak le samostojna mladinska skupina, ki ima za osnovo slovensko zavest in zato združuje slovensko mladino različnih ideologij. Podpira in voli slov. polit. krovno organizacijo, katere smoter je uveljavljanje slovenskih pravic v zamejstvu. Hočejo kritično spremljati vse politično dogajanje in posredovati političnim predstavnikom mnenja in zahteve mlade generacije, njihova notranja diskusija pa mora biti odprta vsem ideološkim zornim kotom in ne sme biti vezana na toge, obstoječe, politične sheme.'

To živo spominja na ustanovitev Slovenske Pravde pred 23 leti, tudi tedaj od mladih ljudi, ki so tekom let uspeli, da so postavili temelje slovenskemu neodvisnemu tisku.

Dr. ANDREJ GOSAR

Značajan in izobražen mož, odprt do novih idej, bi morda bila karakteristika dr. Gosarja (umrl 24. aprila, star 83 let), ki je že v svojih 40 letih imel daleč večji vpliv na Slovenskem kot kdajkoli pozneje. Postal je minister za socialno politiko in bil eden od vodnikov kršč. socialnega gibanja. Osebnega dr. Kulovčevega pooblastila za vodstvo stranke ni hotel izrabiti, kar morda delno pojasni šibak vpliv, ki ga je imel na SLS kot Mihailovičev 'politični delegat' v Sloveniji 1944/45. Bil je vse prej mislec kot pa kak strankarski tribun.

UREDNIŠTVO

Na pragu reorganizacije?

Od političnega sodelavca

MEDTEM ko komunisti doma proslavljajo 25-letnico prigrabitve oblasti in se - malo kasno - proglašajo za največje patriote slovenskega naroda, se opozicija, ki se nahaja v tujini, še vedno - po 25 letih! - lovi okrog formul za enoten nastop. Jasno je pri tem, da povzročča že sama beseda "enotnost" nepotrebne prepreke, ker je bistvo demokracije dejansko v različnosti in ne v enotnosti. Pod "enotnim nastopom" danes razumemo tudi stališče napram dogajanju in razvoju v domovini ter delovanju v skladu s tem stališčem. Medtem ko se nekateri v tujini junačijo iz varne daljave, drugi ne vidijo niti smisla niti potrebe za nasiljem. Nobenega dvoma ni, da take enotnosti, ki bi zadovoljila vse, ni mogoče doseči.

Kar se tiče ideološke enotnosti, se človeku zdi jasno, da zahteva po politični demokraciji vključuje tudi pravico do ideološke različnosti, čeprav tega nekateri Slovenci v tujini ne morejo dojeti bodisi iz tradicionalnih razlogov bodisi zaradi medvojnih in povojnih izkušenj na slovenskih tleh. Toda medtem ko ne more biti nobenega kompromisa glede političnih svoboščin, to tudi ne more pomeniti cepetanje na istem mestu. Še več, biti je treba dosleden, kajti tudi komunistični režim ima zelo lepo ustavo, pa ne zagotavlja zato državljanom prav nič večjo svobodo, ker je ta ustava pogojena z vzdrževanjem socialističnega sistema. Pri tem ne gre za to, ali je socializem dobra ali slaba stvar. Gre za to, ali more biti neka ustava ideološko omejena in še biti v skladu z listino Združenih narodov o človeških pravicah. Na ideološkem in političnem polju je zato možen samo enakopraven dialog med enakopravnimi državljanji. Zdi se, da je to tudi edina pravilna borba mnenj v demokratični družbi, ako izključimo nasilne metode. Težko si je predstavljati, zakaj ne bi moglo priti v tem pogledu do enotnosti med Slovenci na tujem in demokratsko nastrojenimi Slovenci doma.

V tem smislu opravičujejo nekateri v tujini tudi svoj "dialog" s položajem doma, ko skušajo ločiti zrno od plevela, medtem ko so nekateri docela zadovoljni s splošnim obsojanjem vsega, kar se tam godi. Kompromis med tema dvema stališčema se zdi skoro nemogoč, kajti medtem ko je možno na podlagi študija in poznavanja položaja in razvoja doma delati neke zaključke in trasiirati politično akcijo v smeri večje demokracije, je splošno obsojanje obsojeno na neugoden sprejem celo pri onih doma, ki ostro nasprotujejo arbitrarni politiki režima in ekskluzivni vlogi Zveze komunistov v javnem življenju.

Ko Slovenci v tujini razmišljajo o potrebi po večji povezanosti svojih akcij, nujno naletijo še na dva dejavnika: eden se tiče odnosa Slovencev do Jugoslavije, drugi pa organizacijske osnove skupnega sodelovanja demokratičnih Slovencev v svetu. Kar se prvega tiče, kaže, da je z razvojem doma v smeri večje republiške suverenosti in državnosti odbita ekstremna ost zahtevi po neodvisni Sloveniji, čeprav je jasno, da je stvar samostojnega odločanja v Ljubljani še vedno pogojena z dejstvom, da so iz nove jugoslovanske ustave zbrisali pravico do samo odločbe, kar utegne biti usodne važnosti v primeru kakih prevratnih poskusov v prid Moskvi in jugoslovanskim stalinistom. Težko je verjeti, da bi se mogli celo tisti Slovenci, ki so drugače iskreni Jugoslovani, sprijazniti z ne-

kim novim poskusom vzpostavitve stalinistične diktature iz centra - za ceno ohranitve Jugoslavije. Danes se celo trdi, da obstojajo v Moskvi načrti za sovjetsko invazijo ob priliki Titove smrti, katere glavna ost bi bila naperjena preko slovenskega ozemlja z vdorom iz Madžarske na Trst, da bi s tem odrezali Jugoslavijo od Zahoda. Z ozirom na vse to je edina realna politika, ki bi jo morali zagovarjati vsi Slovenci - doma in v tujini: slovenska država v jugoslovanski zvezi s pravico do odcepitve. Zdi se, da so prepreke za tako stališče Slovencev v tujini danes že izredno majhne.

Nekaterim se zdi, da je drugi faktor - organizacijska osnova skupnega sodelovanja - bolj kompliciran. Obstojata precej razširjeno mnenje, da bi bilo potrebno pregledati panoramo slovenskih demokratičnih organizacij v tujini in sklicati njihove predstavnike na skupno konferenco, kjer bi določili organizacijsko obliko sodelovanja med temi organizacijami in akcije, ki naj bi jih tak skupni forum podvzema. Kaže, da je s smrtjo dr. Celestina Jelenca in dr. Mihe Kreka nastopil tudi za Narodni odbor trenutek, ko mora premisliti, kako v bodoče. Tu imamo skupni predstavniki organ vodstev dveh predvojnih strank, ki sta prišla v emigracijo pred 25 leti - Slovenske ljudske stranke in Slovenske demokratske stranke. Obe imata v tujini gotovo organizacijo s svojimi forumi. Že skoraj dvajset let se je govorilo o potrebi razširitve in reorganizacije tega foruma, a

so gotovi ljudje temu nasprotovali iz raznih razlogov: da gre za predstavnikiški organ političnih strank, da gre za jugoslovansko platformo, itd. Po 25 letih razvoja doma in v tujini so vsi ti argumenti močno zbledeli, tako da se tudi ta forum sedaj nahaja pred nujnostjo prilagoditve novo na-

stalemu položaju. Zaželjeno bi bilo, ako bi zato ravno od tega foruma prišla iniciativa za omenjeno konferenco, ki bi utegnila predstavljati začetek nove faze borbe za večjo svobodo in prosperiteto slovenskega naroda in njegovih članov - kateregakoli svetovnega nazora.

LJUBO SIRC:

RAZBITJE JUGOSLAVIJE S POMOČJO BREŽNEVA

Sovjetska politika ima, kot vse kaže, v ognju celo vrsto želez.

Po eni strani koketira s Titom in uradnim jugoslovanskim vodstvom. 'Pravda' je 18. aprila objavila Titov članek za Leninovo stoletnico, v katerem je Tito branil samoodločbo, enakopravnost in suverenost v nasprotju z doktrino Brežneva. Leninih proslav se je udeležila jugoslovanska delegacija pod Bakaričevim vodstvom.

Po drugi strani je v slavnostnem govoru Brežnev ponovno postavil "pravico" Moskve do intervencije v drugih socialističnih državah, kolikor te ne slede liniji, ki je moskovskemu vodstvu všeč. Po poročilih NIN-a so se takoj po invaziji Češkoslovaške v predmestju Kijeva sestali jugoslovanski kominformovci-emigranti ob sodelovanju "turistov", ki so prišli v Ukrajino iz Jugoslavije preko Bolgarije. Čeprav publika v Jugoslaviji opaža kominformovsko dviganje glav že od leta 1968, je nedavno postala njihova akcija tako napadalna, da sta zvezni sekretar za notranje zadeve Stijačić in šef KOS-a (Kontraobveščevalne službe) Mišković smatrala za potrebno, da 11. aprila po radiu opozorita javnost na kominformovsko razdiralnost. Kominformovski naporji so predvsem usmerjeni na izpodkopavanje volje v Jugoslaviji do odpora proti sovjetskemu vmešavanju. Sem spada menda poročilo zahodnega Nemca Rullmanna v SPI-EGLU, da je jugoslovanska armada v rokah generalov, ki zahtevajo tršo politiko in boljše odnose z Brežnevim.

NOVOJE VREMJA je tudi prineslo vest, da Kitajci v Albaniji gradijo izstrelišča za rakete srednjega dosega, kar bi lahko služilo kot izgovor za sovjetsko intervencijo preko Jugoslavije. Po poročilih NEUE ZUERCHER ZEITUNG je ta lansirana novica privedla do popustitve napetosti med Albanijo in Jugoslavijo.

Po tretji strani je po poročilih italijanskega tednika IL BORGHESE sovjetska diplomacija že leta 1969 sondirala teren v Italiji, kakšno stališče bi zavzela tamošnja vlada, če bi prišlo do nove "redukcije" Jugoslavije in bi se ponudila priložnost, da Italijani znova osvoje ozemlje, ki so ga po drugi svetovni vojni izgubili. Nobena skrivnost ni, da Sovjeti stalno podpihujejo bolgarske načrte na škodo Makedonije. Sedaj je postalo očito celo, da se sovjetsko vodstvo ne izogiba stikom z ustaši, da bi izkoristilo njihovo rovarjenje za mehčanje obrambe proti morebitnemu sovjetskemu napadu.

IL BORGHESE navaja, da se je Branko Jelić sestel s sovjetskim ambasadorjem v Bonnu, Jelić sam piše v HRVATSKI DRŽAVI, da je sovjetski ministrski podpredsednik Novikov ob obisku v Berlinu pri zaupnih razgovorih omenil sovjetsko zanimanje za nastanek neodvisne nevtralne Hrvatske. Možnost paktiranja Sovjetov s fašisti ne more pre-

senetiti nikogar, ki se spominja, da si Stalin ni pomišljal skleniti dogovora s Hitlerjem, ko mu je šlo v račun. Šovinistični fašist Jelić pa tudi najbrž ne bi imel pomislekov proti temu, da bi mu pri dosegu njegovih ciljev pomagali komunistični fašisti iz Moskve, saj si ustaši niso delali nobenih skruplov, ko je šlo za nacistično in fašistično pokroviteljstvo. "Nevtralna" Hrvatska bi bila tudi verjetno podobna "neodvisni" - izgubila bi velik del hrvatskega ozemlja in glavno besedo bi v njej imeli tujci. Kakor človek dobro razume zahteve jugoslovanskih narodov po njihovih pravicah in po resnični zveznosti, tako se mora zavdati, da je za ohranitev njihovih koristi potreben med njimi sporazum ne pa brezobzirno uveljavljanje skrajnih zahtev ob pomoči Brežneva. Taka brezobzirnost lahko samo vodi do tega, da vsi jugoslovanski narodi izgube vse in se spet znajdejo pod stoodstotnim stalinizmom. Na to prepričljivo opozarja v svojem PREGLEDU I. Ilija Jukić.

Jugoslovansko uradno vodstvo se ob stalni nevarnosti iz Moskve obnaša kakor zajec, ki je zašel v žarometov svetlobni snop - bega sem in tja. Dočim je iz taktičnih razlogov sprejemljivo, da Tito skuša ublažiti napetost z Moskvo, je nerazumljivo, da je včasih videti, kot da bi ideološko podpiral doktrino Brežneva, ki mu je tako zelo nevarna. Kako je sicer mogoče razlagati njegovo izjavo ob Saragatovem obisku, da je potrebno pozabiti sovjetsko intervencijo na Češkoslovaškem? Če je stvari mogoče pozabljati tako hitro, bo kdo drugi dobro leto po sovjetskem napadu na Jugoslavijo lahko dejal, da je tudi to potrebno pozabiti, saj je napadalec "socialistična" dežela in so dobri odnosi z njo zaželjeni. Povrhu je še večer sum, da Titu liberalizacija na Češkoslovaškem sama po sebi ni bila všeč in da se mu zdi kar dobro, da je nekje v ozadju Sovjetska zveza, ki plaši liberalne v Jugoslaviji. Najmanj, kar je mogoče Titu očitati, je, da bi v pogledu Moskve imel rad, da bi bil volk sit in koza cela, največ, da je v duši stalinist in bi bil to celo odkrito, če ne bi bil Stalin tako stekel, da je najzvestejšega pristaša nagnal. Moskvi je treba reči le beseda, da Tito takoj občuti do nje zaupanje in občudovanje in da celo ukaže, zapirati ljudi, ki si jo upajo kritizirati z njegovimi lastnimi besedami. Djilas, Mihajlov in Gluščević so bili vsi obsojeni, ker so

se drznili kritizirati Sovjetsko zvezo, češ da so žalili "prijateljsko državo". Znan ni noben primer, da bi bil kdo zaprt, ker je kritiziral Združene države ali Veliko Britanijo, dasi tudi te nenadoma postanejo "prijateljske države", kadar je potrebna pomoč. Titovo znova in znova pogreto zaupanje do Moskve bi bilo ganljivo, če ne bi bilo nevarno. Menda ne bo spet slepo verjel PRAVDI, ki je 5. marca hitela zagotavljati, da sovjetsko vodstvo ne more imeti nobenih stikov z ustaši.

Namesto da bi se Tito brigal za to, kako se bo Jugoslavija za njegovega življenja ali po njegovi smrti obravnila sovjetskega vmešavanja, se ukvarja s svojim "neuvrščeni" konjičkom: ki je povrh še neuvrščen tako enostransko, da škodi le tistim, ki bodo Jugoslaviji edino lahko pomagali, če se bo Brežnev skopal nanjo. Menda Tito ne pričakuje, da bodo Jugoslaviji pomagali njegovi neuvrščeni prijatelji. Še solzo bodo komaj potočili, kakor so jo komaj potočili za Madžarsko in Češkoslovaško. Posebno Naser je tako zavezan Moskvi, da ne bo rekel niti besede, če se Jugoslaviji kaj zgodi, kaj šele, da bi mignil s prstom. Povrh je še Naser omogočil, da so se Sovjeti vgnezdili v Sredozemlju, tako da ogražajo Jugoslavijo še z nove strani. Človek ima lahko velike simpatije do nerazvitih držav, njihove revščine in njihovih problemov, toda Jugoslavija ni v položaju, da bi se predvsem brigala za težave tretjih. Javnost v Jugoslaviji se tega dobro zaveda in zato naveličano maje z glavo nad Titovim stremljenjem, da bi se proslavil kot vodja neuvrščeni. Neuvrščeni samim je pa seveda tudi najmanj potrebno, da jih nekdo neprestano skuša organizirati proti tistim, ki jim največ lahko pomagajo.

NI SOCIALIZMA BREZ DEMOKRACIJE

V notranji politiki se Tito opira na centraliste in trdorokce Ribičičevega in Žankovega kova. Celo ti sodelavci so morda napol koncesija Moskvi, napol odraz Titovega lastnega unitarističnega socialističnega patriotizma in prepričanja, da je najboljša rešitev za vse policijski pritisk. Zdaj bi Titu že lahko postalo jasno, da se Jugoslavija lahko upre sovjetskim mahinacijam in še posebno kombinacijam z ustaši, če ne tekmuje s kominformovci, kdo je bolj centralističen in ideološko neizprosni. V boju proti ustaškemu brezobzirnemu šovinizmu lahko jugoslovanske narode združi le resnična zveznost, v boju proti dogmatizmu Brežneva prav gotovo ne zagotavljanje, da ni nezmotljiv Brežnev, temveč da je nezmotljiv Tito ob podpori dodatne nezmotljivosti Kardelja, Ribičiča in Žanka. Dogmatizmu se je mogoče zoperstaviti le s stališčem, kakšnega omenja v marčni številki TEORIJE IN PRAKSE Stane Kavčič, ko piše, da morajo biti "odprta široka prostranstva ustvarjalnemu in svobodnemu duhu, ustvarjalnemu in svobodnemu, seveda, za graditev novega sveta in novih družbenih odnosov, vštevši pravico do zmot in napak. Ni socializma brez demokracije in ni demokracije brez ozračja, v katerem se duh ustvarjalne osebnosti ne bo čutil pritisnjene in utesnjene."

V sporu z dogmatizmom bo za zmago potrebno sodelovanje najširših krogov v Jugoslaviji. Takemu sodelovanju

nju gotovo ni v prid, da je Tito na mesto ministrskega predsednika privedel človeka, ki je simbol vsega, kar je bilo v komunizmu najslabšega - kriminalnih ekscesov množičnih umorov, insceniranih procesov in masovnega terorja. Če Tito ne bi še vedno skušal sedeti na dveh stoli, na stolu svoje nezmotljivosti in na stolu borbe proti dogmatizmu, bi nedvomno na vodilno mesto postavil človeka bolj sprejemljivega za vse.

Ker pa se Tito še vedno ni otresel svojih miselnih razvad, da je edino pravilno, kar snuje on, je tem večja in težja naloga, ki čaka napredne komuniste. Zanje ni dovolj, da pospešujejo sproščenost vsak v svoji republiki, marveč morajo tudi iskati stika med seboj in zgraditi splošno osvobodilno fronto, ki se bo lahko uprla nazadnjaškemu pritisku od zunaj in od znotraj, boljševisškemu in ustaškemu.

SAMOOSVOBODITEV ALI KOMUNIZEM

Od našega sodelavca

V marčni številki KLICA TRIGLAVA sem pod naslovom "Sovjetska zveza - kako dolgo še?" posnel na kratko članek Andreja Amalrika "Ali bo SZ doživela leto 1984?", v katerem je Amalrik analiziral sedanjo sovjetsko družbo, oblast in opozicijo. Kot odmev na ta članek se je oglašil sovjetski zgodovinar Pyotr Jakir z odprtim pismom na Amalrika, ki ga je poslal ilegalni reviji KRONIKI AKTUALNIH DOGODKOV, ki izhaja v Moskvi. Ta revija je ena izmed številnih "samizdatov" (samoizdaj), ki se pojavljajo v Sovjetski zvezi izza Stalinove smrti. Pismo je objavil tudi londonski TIMES 27. aprila.

Pyotr Jakir je star 46 let, ko mu je bilo komaj 14 let, je bil aretiran in poslan v koncentracijsko taborišče, kjer je preživel 17 let. Njegovega očeta, generala Jone Jakira, so likvidirali na Stalinov ukaz. Leta 1956, so Pyotra spustili, v maju lanskega leta pa je postal eden od 15 ustanovnikov "Akcijske skupine za obrambo državljanjskih pravic v Sov. Zvezi." V svojem pismu KRONIKI se Jakir ne strinja z Amalrikovim mnenjem glede bodočnosti "Demokratskega pokreta". Medtem ko Amalrik meni, da je uspeh nekega demokratskega pokreta v SZ problematičen, Jakir trdi, da se njegove ideje širijo po vsej državi in da to predstavlja "začetek nezadržanega procesa samoosvoboditve".

Še dva druga dokumenta sta našla pred kratkim svoj pot na Zapad iz Sovjetije: memorandum sovjetskemu vodstvu, ki so ga podpisali Akademik Andrej Zaharov, fizik Valerij Turčin in zgodovinar Roj Medvedev, ter "Program Demokratskega pokreta Sovjetske zveze". Memorandum je napisan v zelo zmernem tonu in trdi, da so ga sestavili sovjetski patrioti, ki želijo demokratizacijo sovjetskega sistema v sedanjem okviru "pod vodstvom komunistične partije v sodelovanju z vsemi družbenimi sloji". Dokument kritizira pomanjkljivosti, posebno na področju gospodarstva in planiranja, in trdi, da leži vzrok za to v lastnostih sovjetskega življenja, ki so v nasprotju s socializmom, in v antidemokratskih tradicijah in načinu javnega življenja, ki je prevladoval v Stalinovih časih in katerega še vedno niso do-

cela odpravili. Avtorji memoranduma predlagajo program demokratizacije, zaobsežen v 15 točkah, ki zahtevajo svobodni pretok informacij iz tujine, ukinitve cenzure, politično amnestijo, reformo volilnega sistema in druge mere "sprejemljive za partijo in državo", ki bi zaenkrat zadovoljile potrebe naroda. Zaharov, Turčin in Medvedev poudarjajo, da bi odklonitev vodstva, da vzame te zahteve v poštev, še bolj zaostrilo odnose med njim in inteligenco.

"Program Demokratskega pokreta Sovjetske zveze" obsega 14.000 besed in nosi podpis "Demokrati Rusije, Ukrajine in baltskih dežel". Program docela zavrača sovjetski sistem in zahteva demokratično obliko vlade po vzorcu zahodno-evropskih demokracij, toda prilagojen sovjetskim pogojem in problemom. Zahteva vzpostavitev nove države, ki naj bi se imenovala Zveza demokratičnih republik, svobodne volitve, večstrankarski sistem, spoštovanje državljanov in svoboda, skladu z Listino človeških pravic ZN, popolno odpravo cenzure in državnega nadzorstva na kulturnem polju, popolno samoodločbo vseh narodov in pomiritev s kapitalističnimi deželami.

LOČITEV CERKVE OD DRŽAVE

Najnovejši dejavnik v sovjetskem javnem življenju je tudi ruska pravoslavna Cerkev, zlasti po nedavni smrti patriarha Aleksija. Bil je star 93 let, patriarh Moskve in vse Rusije pa je postal 1945. Ruska pravosl. Cerkev je pretrpela velike izgube že za časa Lenina. Vsa njena hierarhija je bila uničena, njeni voditelji pa ali umorjeni ali zaprti. Tako je tedaj izginilo kakih 50 metropolitov in škofov ter na tisoče duhovnikov, menihov in nun. Za časa druge svet. vojne je Stalin odprl nekaj cerkva, da bi si pridobil podporo sovj. vernikov. Ko je Aleksij postal patriarh, je bilo zelo malo duhovnikov in nobenih možnosti za njihovo šolanje. Ugled te Cerkve doma in v tujini je bil zelo majhen, toda tekom 2 let se je novemu patriarhu posrečilo postaviti škofove v vseh škofijah in odpreti več samostanov, osem teoloških seminarjev in dve akademiji. Patriarhova uradna rezidenca v Zagorsku pri Moskvi je postala romarsko mesto za ruske vernike in zapadne turiste.

Leta 1961. je ruska Cerkev postala članica Svetovnega sveta Cerkev in njeni predstavniki so od takrat prisostvovali številnim mednarodnim teološkim konferencam. Vzpostavljeni so bili pristržni stiki z Anglikanci in prijateljski stiki z Vatikanom. Toda ta razvoj je šel počasi na živce uradnemu državnemu vodstvu, ki se je znova zateklo k zatiranju, vendar pa je zdaj položaj že tak, da prihaja do vprašanja odkrite opozicije Cerkve do režima. Anatolij Levitin, ki so ga zaprli lani, je bil zelo oster kritik državnega vmešavanja v cerkvene zadeve. Dva duhovnika, Ešliman in Jakunin, sta 1. 1966 objavila odprto pismo na patriarhat, zahtevajoč demokratizacijo cerkvene uprave v skladu s kanonskimi predpisi. Njima se je pridružil tudi arhijerej Jermogen, katerega so nato prisilno upokojili. Vsi kritiki so poudarjali predvsem potrebo po jasni ločitvi Cerkve od države. Ta zahteva bo igrala veliko vlogo tudi, ko bo prišlo do volitev novega patriarha. Vendar pa bo sklicanje Sabora zahtevalo precej časa, ker se ta ni sestajal že 25 let. Ko pa bo do njega prišlo, bodo pa imela vprašanja, ki jih bodo pokrenili, spričo dejstva, da so člani sabora tudi laiki, gotov političen prizvok - kar zadeva bodočo linijo Cerkve. Goto-

vo se bo režim trudil, da bi postal patriarh človek, ki bi nadaljeval Aleksijevo politiko, ki se ni odprto zoperstavljal protiverskim napadom partije.

LENINOVO NASLEDSTVO

Končno bi še rad omenil študijo "Jetniki vesti v Vzhodni Evropi", ki jo je v aprilu izdala organizacija Amnesty International (Mednarodna amnestija) ob priliki stoletnice Leninovega rojstva. Medtem ko je študija o izraelskih zločinih v zasedenem arabskem področju povzročila veliko veselje v uradnih sovjetskih krogih, a citirali so jo tudi v Jugoslaviji, je bila študija "Jetniki vesti v Vzhodni Evropi" sprejeta z "zgovornim molkom". Študija predstavlja suho nizanje dejstev, ki zgovorno pričajo, da o Leninovih obljubah o svobodi izražanja, ki jo zagotavlja celo sovjetska ustava, še danes po 52 letih "začasne" ukinitve svobode tiska v Sovjetski zvezi in zaplenitve tiskarskih strojev drugih političnih strank ni ne duha ne sluha.

Amnesty International se je v tej študiji omejila izključno na one jetnike, ki so zaprti zaradi svojega prepričanja ali zaradi pogledov, ki nasprotujejo mnenju oblastnikov v SZ ali v satelitih. Študija na kratko omenja tudi tiste v Jugoslaviji, ki se upirajo služiti vojsko iz verskih razlogov. Med jetnike vesti v SZ našteva Amnesty velike skupine vernikov, posebno baptiste, in nacionalne skupine kot npr. krimske Tatare in Ukrajince, ki so se borili za svoje ustavne pravice in proti porusovanju. Ukrajinci so se poleg tega tudi borili za odcepitev od Sovjetske zveze, do česar imajo po ustavi tudi pravico. Študija podrobno opisuje pogoje v umobolnicah v Sihovki in Černjahovskem, kjer držijo zaprte politične jetnike pomešane z umobolnimi pacienti. Jetnikom dajejo injekcije, ki jim slabijo um, obnemem pa jih tudi mučijo.

V Londonu je Inter-City Research Centre objavil ob priliki stoletnice Leninovega rojstva brošuro "Lenin", v kateri zavrača komunistični mit o Leninu kot "velikem humanistu, patriotu, borcu za splošen mir, prijatelju ljudstva in človeku neomejene poštenosti" ter se zgraža nad dejstvom, da se je celo Organizacija Združenih narodov odločila, praznovati stoletnico rojstva "velikega človekoljuba" Lenina. Brošura na debelo citira Lenina dela, iz katerih je razviden Leninov okruten karakter, in daje bilanco vladavine "velikega človekoljuba" od oktobra 1917 do januarja 1924:

žrtve državlj. vojne v Rusiji 1917-20	3, 000. 000
žrtve vojne proti mali miroljubni Finski '18	50. 000
žrtve vojne proti baltskim deželam 1918/19	110. 000
žrtve vojne proti Poljski 1921/22	600. 000
žrtve vojne proti Georgiji 1921/22	20. 000
žrtve rdečega terorja (akademiki, profesorji, pisatelji, uradniki, častniki, industrialci, zemljiški posestniki, duhovniki, policija)	1, 000. 000
žrtve lakote in kmečko-delavskih uporov	2, 300. 000
Skupaj	7, 080. 000

odnosno 94. 400 žrtev na mesec!

VSAK TRIK ALI LAŽ.....

Enako kot v Jugoslaviji, je tudi Lenina partija predstavljala ogromno manjšino ruskega ljudstva - 5. 000 članov, od tega ena tretjina so bili profesionalni revolucionarji.

/Zaključek, stran 15 /

TUDI TAKO JE MOGOČE

JOŽE JAVORŠEK IN PATOLOGIJA DEMAGOGIJE ALI KAKO Z DRAMATURGIJO HUMANEGA ODPORA PREMAGAŠ BORDEL V SEBI

Bral sem Kermavnerjev zapis k novi Javorškovi knjigi v lanskih 'Naših razgledih', bral sem Javorškove jeremijade in opsesivna zaganjanja malih muh ob novo knjigo slovenskega avtorja, bral sem končno važni zapis Jerneja Roja o Javoršku in Kocbeku v 369. številki 'Klica Triglava': in že je rotiral ta naš preljubi svet in ta naša premila domovina s tem našim slovenskim človekom mimo mojih duhovnih oči in zgrozil sem se in sem bil siv do smrti!

Pred očmi se mi je zaiskrilo nekaj slik iz otroštva: stric, ki je zadnje tri dni vojne postal partizan, in se je pred tem skrival v kleti in na podstrešju, da ga ne odkrijejo; letalo, ki je strmoglavilo v bližnji gozd in kot apokaliptična kosilnica posekalo mlada drevesa; pijani ruski vojaki v Prlekiji, kako nastavljajo revolver na čelo mojega dedka, prvega državnega tožilca Kraljevine Jugoslavije; kepe človeškega mesa na cesti, pokrite s slamo in muhami, ostanek kraljeve bolgarske armade, ki jo je vrglo z minami v zrak. Ja, mama v Murski Soboti, se spominjaš, kako si me držala za roko in sva skakala po cesti čez mine in čez mine. Stali smo tedaj, leta 1945, v kletih Prlekije, granate pa so treskale v jablane in jih uničevale. In prišli so osvoboditelji s sovjetskimi zvezdami in nam osvobodili naše matere in prišla je slavna kraljeva bolgarska armada: z mitraljezom so za šalo pobili nedolžnega pastirčka s kravami v sosedni loki. In potem so eksplodirale mine in je kraljevo armado odneslo v zrak. Z babico sva stala na bregu za vasjo: celo tramovje je letelo po zraku in maja 1945 je pokojna babica vzkliknila: "Jezus Kristuš, prišel je konec sveta."

Da, tako na koncu sveta je primarširal Ivan Potrč na čelu korajžne vojske v osvobojena mesta svoje domovine in že je postal pisatelj-knez, po Gorkijeveh stopinjah stopajoči cenzor mladine. Tedaj je še žarel v politični eliti Edvard Kocbek, kdo bi si tedaj, po tolikih potokih krvi, mogel zamišljati, da bo resnični duh prišel kmalu v spor z oblastjo, v kateri je - kot se je vsaj zdelo - bil tudi sam udeležen.

Bila so to divja leta po divji dobi klanja, ki je do metafizičnega pomena povečala to naše malo klanje enega proti drugemu, to našo stalno slovensko državljansko vojno, ki nikomur ne prizanesa. Zakaj strojnice tiče pri nas na vsakem seniku in kozolcu. In že je tu partizan Brejc (alias Jože Javoršek) in že so tu Potrč, Ingolič in drugi sveti čuvarji resnice in že je tu sveto domobranstvo: MATI - DOMOVINA - BOG.

Dragi moji sonarodnjaki, dragi moji kolegi pisatelji, ki ste mene in mojo literaturo že tisočkrat zatajili tako v Ljubljani kot po svetu. Kdo bi vas obsojal! Kdo bi se cmeril zaradi vas! Toda smilite se mi vi, zakaj iz slovenskega naroda ste rojeni in za ta mali narod bi morali ustvariti nekakšne vrednote, ki bi ga uveljavile tudi v sve-

tu. Dragi pisatelji, te vrednote, o katerih govorim, so sicer malenkost v življenju tega sveta in skoraj nič, če jih primerjamo z veličastnostjo kozmosa, a tu in zdaj, na naših krpicah zemlje, predstavljajo zrna, iz katerih morejo pognati nova drevesa, ki jih je posekalo v zadnji vojni.

Oprostite ubogemu smrkavcu, ki nima vaše politične zrelosti in vaše politične bistrovidnosti. Ko sem se leta 1942 v najzgodnejši mladosti podil po Ljubljani, so se italijanski okupatorji z mano prijazno igrali. Oprostite, kot triletni deček nisem mogel vedeti, da so to zločinci, ki jim je treba odsekati glavo. Podobni so bili dobrim stricem in celo Hitlerjev oficir na Štajerskem, ki sem ga s štirimi leti spoštljivo pozdravil s "Heil Hitler!" in ki nam je otožno kazal sliko svojih otrok, se mi ni zdel podoben krvniku.

Vem, tista otroška lepa doba je mimo, tista otroška doba, ko izgleda celo svet druge svetovne vojne podoben raj. Pozneje je vse to minilo, pozneje sem videl slike Auschwitza, pozneje sem videl, kako mučijo partizane, še pozneje sem zvedel, kaj se je zgodilo z domobranci, kako je zgorel Balantič...

Da, enkrat je bila vojna. Enkrat je imel Leskošek-Luka mašinko in je kosil po gozdovih slovenskih... Tako nekako je bilo. Kdo ve. Ali pa tudi drugače.

Svojo resnico je imel Ivan Potrč in trpel je za svojo resnico in njegova resnica je zmagala, tako se mu vsaj zdi; svet pa vseeno ni postal lepši.

In svojo resnico je imel France Balantič in za svojo resnico je zgorel na grmadi. Danes pravijo, da je izdal slovenski narod. Toda, kako je ta reč z izdajalstvom? Kako je mogoče tu tako lepo potegniti črto in kljub določeni liniji zgodovine reči tako jasno: TAKO TI, IZDAJALEC, V VEČNO TEMO. TAKO TI, SVETI HEROJ, V VELIČASTJE DNEVA!

Kako je s tem, gospodje kolegi pisatelji! Dovolite, da se spet oglase moja čustva iz vojne, od takrat, ko sem bil nebogljjen smrkavec in je moj oče, levi aktivist, v smrtni nevarnosti trpel v taborišču Dachau.

Oprostite, oprostite! Z očetom sva se tolikokrat pogovarjala o partizanstvu in Titu in v gimnaziji nas je likal pisatelj Ingolič in likal nas je Potrč v Mladih potih, mene pa se ni nič prijelo, kot da bi bil imun za ves ta patetični

in zlagan aktivizem, pa naj se imenuje zlata brezrazredna družba ali veliki Stalin z bučnimi bakladami ali Sieg-Heil nadčlovekov.

Jaz, jaz ubogi smrkavec vojne, v kateri nisem bil ne heroj ne partizan ne nacist ne belogardist (čeprav sem zadnjič bral, da spadam k Beli gardi), ampak sem jedel italijansko čokolado in nemški saharin in margarino in Rusi so bili prijazni z menoj in so me božali po laseh. . .

Takrat sem videl partizane in Bolgare in Ruse. . . In to moram reči, kljub vsem grozodejstvom, o katerih poročajo kronisti, so bili prav ruski oficirji najodličnejši. Prav oni so večkrat rešili čast nekaterih naših žen, ki so jih hoteli onečastiti navadni vojaki, in oni so krotili Bolgare in - partizane! . . .

To je pač pravljica petletnega, oziroma šestletnega smrkavca. Gospod Simčič v Argentini ima drugačno pravljico! In tovariš Potrč v Ljubljani ima svojo!

A potem je tu nekakšno duhovno življenje malega naroda, v katerem vzvišeni sodniki vedno perejo umazano perilo. Zmeraj mora biti tu kakšen Kocbek ali Javoršek ali Rebula ali Kovačič in potem moraš kričati in sramotiti in se zaganjati v patološki maniji v navideznega nasprotnika. . .

Ubogi narod Slovencev! Kaj ti ni hudo, da si rodil take pisatelje, ki bi morali vendar tvorno delati za vsenarodni napredek, za vsenarodno humanizacijo in vsenarodno uveljavitev v svetu!

Zgrozil sem se nad nesrečo Jožeta Javorška, nad to simbolično smrtjo njegovega sina!

Toda, Jože Javoršek, kaj je Edvard Kocbek res tisti edini in resnični krivec te nesreče! Zakaj mora biti to ravno Edvard Kocbek, zakaj je treba vedno polivati ravno tega človeka, ki ni bil nehumanist v slovenski kulturi, z gnojem!

Jože Javoršek, kaj pa če si ti - oče, posebno kriv smrti ubogega sina in je tvoja nesrečna podzavest tista, ki se upira, da bi ti krivdo in zločin priznala.

In zakaj bi morali SINOVI UBITI vedno OČETE. Kaj ne UBIJAJO ravno OČETJE SINOVE!

Kdo je pošiljal sinove na daljna in bližnja bojišča, v več kot gotovo smrt, za nekaj praznih fraz, za nekaj votlih nacionalizmov in za nekaj patetičnih egoizmov.

Ja, Jože Javoršek, tudi jaz sem eden takih sinov, ki jim doma ni bilo več mogoče živeti, ki je, kljub temu, da je slovenski pisatelj, moral pobegniti iz take domovine, kot so jo dekretirali v meču, ognju in zločinu naši očetje vseh političnih barv in veroizpovedi, ki bi, če bi ostal doma, danes trohnel na Žalah ali kje v gozdu kot mrhovina nepokopan, ker ne bi mogel zdržati laži in gnusne trohobe sveta, kot so nam ga podarili očetje, toda - v nasprotju z dosedanjimi zgodovinskimi izročili, POD SMRTNO KAZNIJO, KI PREPOVEDUJE BOJ ZA KAKRŠNOKOLI SPREMEMBO, Mladini so zmeraj delali težko, toda do danes ji vsaj niso popolnoma preprečevali klica po prenovitvi,

spremembi in moralnem očiščenju.

Danes pa so tu ti naši lepi očetje - krvniki, s svojimi "moralnimi parolami", ki bi naj bile moralne, a so v posmeh vsaki etiki in vsakemu človeškemu dostojanstvu, preveč krvi se jih drži.

Tu jim je prišel prav seveda tudi Marx. Marx je živel v prejšnjem stoletju in je bil pomemben mislec, vendar ga ni mogoče nasilno iztrgati iz njegove dobe in postaviti za kašipot za vse večne čase! To je usodna in za človeštvo nevarna napaka, ena najnevarnejših v vsej dosednji človeški zgodovini.

Marx, žal, v svojo filozofijo ni vnesel idej o nujnosti stalne opozicije v prostoru in času, o nujnosti etične in humane opozicije v vsaki družbi, o nujnosti opozicije, ki ni nečloveško zlo, temveč nasprotno, pozitivno kolo, ki potiska razvoj družbe naprej. Taka opozicija bi morala rasti tudi v takoimenovani socialistični družbi in prav zato je bil češkoslovaški primer iz leta 1968 tako važen, upajmo, ne zadnji krik novega, morda odrešujočega.

Marx pa tudi ni videl, kako zatiranje ne nastane samo zaradi težkih ekonomskih nepravilnosti in razlik, temveč prav zaradi ZLORABE OBLASTI. To se mi zdi najvažnejša predpostavka, brez katere ni mogoče začrtati nečesa novega.

Kdor ni dovolj prosvetljen, kultiviran in plemenit, tega bo oblast kaj hitro zaslepila in korumpirala, posebno, če v to oblast ni vtan noben kontrolni mehanizem, ki bi preprečeval deformacije. Tako ni čudno, da cela vrsta ljudi pri nas na Slovenskem, a tudi v svetu, ne zna več presoditi, kaj sodi v KOMPETENCO OBLASTI, ne ve več razločevati med dolžnostmi oblasti in zlorabo oblasti. Tako postanejo celo tisti, ki niso hoteli biti oblastniki, kmalu sužnji oblasti, brez lastne krivde se zaradi napačnega fundamenta, na katerem ta oblast bazira, znajdejo na položajih nečloveških trinogov, nečloveških zatiralcev kritičnega duha in idej novih generacij, ki jih te generacije nujno prinašajo v svet. O tem nista pisala le Djilas in Mnačko, ne, o zlorabi oblasti so danes spregovorili že mnogi.

Dragi Javoršek in vsi vi slovenski očetje, ste že kdaj premislili, kaj ste naredili mladini, ko ste se korumpirali z oblastništvom, kako ste ubijali lastne sinove in hčere, kako ste jih velikokrat ŽIVE ZAZIDALI V GROB!

Le jokajte in škripajte z zobmi! Vašega zločina vam ne bo nihče izbrisal iz zgodovine!

In, ob vsem tem, to slovensko pisateljsko medsebojno sabljanje! To stalno slovensko pisateljsko prerekanje ni hoja za Kristusom, ki naj bi bil luč Dobrote, temveč je nebolgljeno capljanje pritlikavcev za Satanom!

Spet se kaže tisti nač "horizont", ki ne seže čez domači zelnik, ki ne vidi, kaj pravzaprav smo tu na robu Evrope in začetku Azije v svetu, ki ne vidi našega Naroda Hlapca Jerneja in našega Naroda Martina Krpana, kot so ga videli nekoč naši veliki pisatelji, ki pa tudi niso imeli lahko, ker so jim že tudi tedaj - pisatelji - ideologi prali

možgane in se je slovenska državljanska vojna začela že tedaj, pri protestantih, pri Prešernu.

To moram reči. Brez princev in baronov iz našega naroda smo bili, a smo kot narod vseeno obstali tu, na pragu Turčije, in neurja nam niso posekala glav, ker je imel naš narod v sebi tisočletno odporno moč, ki jo je prinesel iz svoje pradomovine. In kljubovali smo usodi in se kljub Džingiskanom in Hitlerjem obdržali v naši domovini.

Narod je videl kneze-pisatelje, videl je tudi ideologe, ki so pridigali o najvišji stopnji naroda, ki prihaja, ki so pridigali o resnični narodovi samostojnosti in o zlati dobi, ki prihaja. Toda narod je ostal kljub vsem tem velikim besedam iz ust sverlih pravičnih maziljencev skeptičen v te nove dobe, skeptičen v celotno sprenevedanje svoje inteligence in svojih voditeljev.

Butnejo ga in mu vzamejo živino, a ko odidejo, stopi on spet tja, kjer je stal prej in krava rodi novo tele. Da, tako je s tem našim narodom. Skozi srednji vek in skozi novo zgodovino in skozi domobranstvo in partizanstvo: Dva koraka nazaj, dva koraka naprej. Kljubovalno, naravnost rovtarsko vztrajanje (kar je prešlo v pregovor) v tej svoji usodi, v tem svojem trpljenju in ob teh svojih "voditeljih in inteligentih", ki so se vedno redili na račun tega našega naroda in te naše narodne usode.

Naše ljudstvo, naš narod, pa naj bo to neuki narod cepcev in tepcev kmetov, delavcev in rokodelcev, ali pa tista materialistična, kot pravijo, na pol inteligenca tehnikov, ki samo grabi in uživa in ki se prav nič ne zmeni za svinjak, v katerem prebivajo ti naši slavni pisatelji in velikani duha.

In tako bo tudi v naprej. Zakaj naša inteligenca, naši pisatelji, niso tista kritična inteligenca, ki bi se naj zanimala za probleme, strukturo in usodo svojega naroda in ki bi naj ob živem spremljanju dejanja in nehanja v svetu vključevala to našo usodo v prijateljstvo z vsem svetom.

Ne, naši pisatelji sede zagrenjeni ob dveh decijih cvička pri Kolovratu ali pri Amerikancu v Ljubljani in solze jim polze po ubogih licih zaradi te svoje nebogljene usode, potem doma pa udarijo s pestjo po mizi in v svetem besu ustrelje proti kolegu zaradi te svoje malomeščanske ozkosti, v katero so zašli zaradi lastne revščine, zaradi pomanjkanja duhovnih energij, ker jim manjka kritičnega duha in konstruktivnega duhovnega upora; udarijo torej po najbližjem in najodličnejšem pisatelju, po Kocbeku, po Cankarju ali komur si že bodi. Ne da bi si priznali svoj lastni pekel, kot si je to priznal veliki osamljenec Prešeren, ne da bi se potrudili nekaj iz sebe ustvariti, nekaj spremeniti v tem prekletem malomeščanskem svinjaku večnega blatenja in opravljanja, ki se imenuje slovenska duhovnost.

To hlapčevstvo naši mali duši, to hlapčevstvo lenobnemu ugodju in najmanjšemu odporu, rojeva strašansko slabo vest in strah in zaradi strahu in slabe vesti krvoločnost, ki se obrega ob privatna vprašanja človeka, ki bi ti zaradi svojega poklica in zaradi pripadnosti istemu narodu moral biti blizu, ki bi ti moral biti ljubi brat.

Udari, udari, v tej naši večni poniglavi partizan-

ščini in domobranščini, iz katere ne zraste nič kaj velikega za tega našega duha Slovencev, kot udarjanje z gorjačo po drugačnem in drugem človeku, kot trkanje na lastne junaške (a v bistvu kot hudič kosmate) prsi, to klanje drugačnih atmosfer in drugačnih značajev, ta sveta jeza na vse, kar nismo mi osebno...

Kaj bi se tu jezili na naše slovenske sedanje politike. Saj so si sami predstavljali vse drugače, zdaj pa so ujeti v ta polomljeni voz, ki mu podstavljačo coklo ravno naši med seboj se pobijajoči intelektualci, od katerih je eden bolj pameten kot drugi...

Dragi tovariš Potrč. Prijatelj mi je prinesel iz Ljubljane vest, da bi me ti najrajši ustrelil za prvim plotom. Prav, prav. Kdo bi ti to zameril, če te pogleda na tvojem zelniku zabitosti in primitivnosti. Ko bi se vsaj malo dvignil v svet, teh ubijalnih besed ne bi mogel izreči. Tako pa si ujet v to svojo večno partizanščino in hajkanje na drugačnega človeka.

Toda zdaj ti že zmanjkuje municije. Včasih že rotiš prihajajoče kot kak skrahirani starček. Niti Menton, niti PEN klub ti več ne pomaga. In kaj bi šele bilo s teboj, ko bi te nagovorili "mrtvi".

Dragi pisatelj Potrč! Nič ti ne zamerim te svoje smrtne obsodbe. Boli me le, da je ista, kot tista, ki je zadela Pilnjaka, Babelja, Mandeljštama in druge. Nekdo ja mora biti vedno na vrsti. V tej naši partizanščini.

Toda jaz pozivam v tem času nekonstruktivnih preprirov, ki ne kažejo ničesar drugega, kot našo malo topoglavo majhnost, ob kateri more biti celo naš kmetiški in delavski narod proletarec brez besed in sape, k miru, k spravi, h kritičnim naporom za PRENOVLJENJE NAŠE CELOTNE KULTURE, ki ne more biti "kultura" hajkanja in jurišanja enega proti drugemu v imenu največje Resnice, temveč prizadevni napor požrtvovalnega dela nas vseh skupaj, ki se po svojih skromnih močeh trudimo za to slovensko besedo...

Toda morda res ničesar ne razumem. V vojni sem bil smrkavec in neumni fant. Videl sem Nemce, videl sem partizane, videl sem Bolgare, videl sem Madžare, videl sem Ruse, videl sem domobrance, videl sem ustaše, pa se nisem ničesar naučil...

In ničesar se nisem naučil ne v socialistični šoli in ne v jarkih mladinskih delovnih brigad na univerzi, kljub vsemu intenzivnemu pranju možganov. Jaz sem čutil, da je treba nekaj narediti iz našega človeka; toda vse tisto topoumno in zlagano frazarjenje se mi je uprlo in stal sem tam sredi tujega sveta kot nesrečen tujec in nisem mogel korakati s tistimi, ki so zanemarili tisto, za kar so se hoteli nekoč celo boriti.

Tako se premikam v trpljenju in grozi čez svet in domovina me kliče; a ta že ima svoje duhovne kneze, ki ji "navdse pomagajo". Kje je tam na tistih gričkih prostor za takega izdajalca, takega nepokorneža in takega bedaka.

Namesto, da bi pisal o tem, kar je koristno, pišem

o tem, kar se mi zdi RESNIČNO; namesto da bi pisal o pornografiji v Potrčevi literaturi, hočem Potrča postaviti v tvorni kontekst s celotnim svetom, v katerem smo. Namesto da bi z brzostrelko jurišal na prvega Zajca v bližnjem grmu, stojim in vpijem in rotim: Spametujmo se, preljudi Slovenci, spametujmo se v imenu našega naroda in naše besede in zaradi naše še vedno razkosane domovine in zaradi našega razmerja s svetom, spametujmo se in pomirimo...

Naj živi vsak na svojem kozolcu mirno in prizanesljivo življenje. Naj pleza tudi drugam, na nove pustolovščine duha, a naj na tej poti pusti druge pri miru.

Bila je vojna, a to je sedaj že pravljica! Bili so partizani in domobranci! Vse to je bilo. Vse to je bilo težko in krvavo in usodno!

A kljub vsemu temu je naš narod ostal na svoji zemlji in z njim njegovi gospodarji in njegovi intelektualci! Kaj si ne bi mogli enkrat podati rok, kaj se moramo vedno streljati?!

Ali ne, tovariš Potrč! In z njim vsi ostali!

BIVŠI BORCI MED SABO

Uvodoma naj pripomnim, da redno prejemam TABOR in VESTNIK, to je obe glasili b. protikomunističnih borcev in torej poznam problem, o katerem pišem:

Ker sem bil med pobudniki ustanovitve Zveze slovenskih protikomunističnih borcev, smatram, da smem podati svoje mnenje in kritične pripombe k sporu med njimi.

Mnenja sem, da so vsi tisti člani, ki so povzročili in dopustili, da se je Zveza borcev razbila, zagrešili usodno napako. Na ta način so bili hote ali nehote vzrok, da so se uveljavile vse tiste razbijaške sile, ki so hotele napraviti iz Zveze monopol določene stranke. Ker je bila ideja o ustanovitvi zveze moja, (zaupal sem jo svojemu b. poveljniku majorju Grumu, majorju Bohu in majorju Rupniku,) smatram za svojo dolžnost opozoriti odgovorne na njihove temeljne napake, ki jih delajo. Na ta način se ponavlja isto, kar smo pobudniki imeli v mislih, ko smo želeli organizirati borce, namreč, da bi preprečili stare strankarske boje in malenkostne zdrahe med Slovenci, ki že po tradiciji razbijaajo vsako edinost v kateremkoli slovenskem narodnem gibanju.

Res je, da se je zdaj stanje precej spremenilo, toda ob ustanovitvi organizacije smo smatrali enotnost protikomunističnih borcev kot edino silo, ki bi bila kos pritisku in stalinističnim metodam vladajočega sloja v domovini. Major Grum je tedaj pozdravil mojo idejo in kasneje tudi naj več storil, da se je uresničila. Smešno in žalostno je dejstvo, da se je organizacija pozneje razbila na dva dela in da so bili vzroki za to malenkostni:

- strankarski in politični antagonizem,
- pomanjkanje zaupanja in smisla za dialog med predstavniki različnih idej v organizaciji sami.

Za odpravo teh anomalij bi bilo po mojem mnenju

treba storiti naslednje:

- organizacija mora biti apolitična. Izključiti mora vsako politično aktivnost iz svojega programa.

- izmed predstavnikov obeh organizacij bi izvolili komisijo, ki naj koordinira aktivnost obeh in izdela statut za novo organizacijo.

- nova organizacija naj bi iz svojega programa odstranila vsako ozko protikomunistično propagando, ki je bila v modi pred leti, a je danes zastarela spricho razvoja in položaja v domovini.

Na ta način bi dobili široko, sodobno in demokratično organizacijo. Kajti prej ali slej bo treba misliti tudi na rehabilitacijo, vsaj simbolično, vseh tistih partizanov, ki se niso borili za zmago komunistične revolucije ampak za svobodo domovino in so bili pozneje razočarani, ko so spoznali kakšno orodje so bili. Primorski partizani so primer.

Ni moj namen zdaj obširno govoriti o zamisli nove organizacije, a bi jo povedal, če bi bil za to vprašan.

Obiski v domovini

Vsi tisti, ki odvrtaajo bivše borce od obiskovanja domovine, češ da je to ponižujoče, delajo posebno uslugo Zvezi borcev Slovenije in ostankom stalinizma tam. Ti so že zdaj zaskrbljeni nad vse pogostejšimi obiski b. domobrancev in četnikov. Nekateri bivši domobranci, kot npr. Niko Zupančič, so se zgražali nad tem, da sem hotel vskladiti obisk b. borcev v Vetrinj z obiskom domovine. V zvezi s tem izjavljam, da je bil moj program, ki ga je objavila AMERIŠKA DOMOVINA, nista ga pa hotela objaviti TABOR in VESTNIK. samo predlog za čim boljše izvedbo. Tam sem predvidel zadnje tri dni proste, s poljubnim izletom ali v domovino ali v nemška koncentracijska taborišča. Zakaj bi onemogočili sinovom in ženam b. borcev obisk domovine, ko se že mudijo na njenem pragu? - Izjava N. Zupančiča, da so vsi, ki so danes v domovini na oblasti, morilci in lopovi, je težka in nerealna. Kaže dogmatsko okorelost in nezrelo politično stališče. Morda spada g. Niko Zupančič med take bivše borce, kot sem jih srečal lani ob obisku v Sev. Ameriki. Ko sem govoril o položaju doma, me je nekdo obtožil, da sem okužen s komunizmom; dotični je samo nekaj mesecev pozneje zadovoljno križaril po Sloveniji... A če bi se zdaj ponovno srečala v Clevelandu, sem prepričan, da bi se na njem poznali vtisi, ki jih je dobil v domovini. Tudi prij. Zupančič naj gre tja in se seznanj s stvarnostjo. Če pa tega noče ali ne more storiti, naj ima več zaupanja v tiste borce, ki živijo v Evropi, na pragu domovine ali pa doma.

Mislím, da se mora bivši protikom. borec danes posvetiti trem stvarém:

- delati za spravo med borci izven domovine.
- braniti slovenski dom v svetu, kjerkoli se nahaja.
- pospeševati narodni razvoj doma k večji demokraciji, narodni neodvisnosti in gospodarskemu blagostanju. Ta pot se mi zdi danes še najbolj sodobna in nas lahko pripelje k narodni spravi.

Ti moji pogledi nazadnje tudi izvirajo iz krščanske etike in ljubezni do domovine.

VINKO LEVSTIK

PREGLED I. je moč dobiti pri avtorju: I. Jukič, 18 Baldwin Rd., Minster in Sheppey, Kent, England. Cena 5/-, \$0.50.

Od meseca do meseca:

PREDSEDSTVO ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE se je sestalo 22. aprila in sprejelo dolge in zapletene zaključke o treh točkah dnevnega reda. Seja kot ponavadi ni bila javna, toda še v posebno tajnost je bila zavita dopoldanska seja, ko so govorili o mednarodnem položaju in notranjepolitičnem razvoju Jugoslavije. Stane Dolanc, zavaljeni aprilski predsednik izvršnega biroja ZKJ, je pred sejo dejal, da so gledišča o tem dolgo in temeljito premlevali po republikah in v centru. V sporočilu o seji so poudarjali, da so gledišča sprejeli soglasno, niso pa povedali niti tega, kdo je dopoldne govoril.

V teh enoglasno sprejetih glediščih najprej na običajen način ocenjujejo mednarodni položaj, potrjujejo politiko neuvrščeniosti in se zavzemajo za nadaljnje razvijanje sodelovanja s socialističnimi državami "na osnovi spoštovanja načel enakopravnosti, suverenosti in nevmešavanja." V isti sapi se zavzemajo tudi za razširjanje sodelovanja z vsemi drugimi državami na isti osnovi. Poudarjajo tudi pomen vseljidske obrambe države, ker se nekateri "krogi" v svetu ne morejo pomiriti z jugoslovanskim socialističnim in samoupravnim razvojem in neodvisno politiko.

Potem pa gledišča preidejo na srž notranjih problemov. Naštevajo "negativne pojave", med katerimi so politične platforme mimo in proti politiki Zveze komunistov ter nekateri komunisti v organih ZK in društvenih organih, ki "se obnašajo, kot da ne bi bili zavezani z gledišči organizacij in vodstev ZK, kar otežkoča enotno akcijo in efikasnost ZK." Edinstvo ZK je treba krepiti. "Zato so organizacije in vodstva ZK v republikah dolžne, da se upro pritiskom, ki jih žele spremeniti v zagovornike enostranih in partikularnih interesov." Posebno centralni komiteji so odgovorni za odnose med republikami, narodi in narodnostmi. "Naravno je, da se bore za zadovoljevanje potreb delovnih ljudi svoje republike, toda prav tako potrebno je, da se v svojih okolicah zavzemajo za polno razumevanje potreb in interesov drugih, kakor tudi za stvarne in dolgoročne interese socialistične skupnosti kot celote." Poudarjena je vloga predsedstva in izvršnega biroja ZKJ.

V tretjem delu gledišča poudarjajo pomen jugoslovanske federacije, ki "postaja nova in vsebinska oblika skupnosti narodov in narodnosti, ki se čedalje bolj oddaljuje od klasične federacije ali konfederacije, ki so v preteklosti nastajale kot oblike buržuazne politične države." ZKJ se bo zavzemala za popolno afirmacijo suverenosti in enakopravnosti republik in bo premagovala posledice administrativno-centralističnega sistema. "Federacija se mora še nadalje graditi tudi kot funkcija državnosti in suverenosti vsake republike, kot oporišče enakopravnosti vseh narodov in narodnosti Jugoslavije in kot institucionalizirani sporazum in sodelovanje med republikami. Skupna politika, ki jo vodijo odgovorni organi federacije, ne more nastajati in se graditi kot mehanična vsota šestih republiških politik, ki se vnaprej določijo in utrdijo, potem pa se iščejo stične točke, koordinacija in kompromisi."

Zvezno zakonodavstvo mora zagotoviti enotnost siste-

ma. Federacija ima štiri bistvene funkcije:

1. obvarovanje in razvijanje enotnega družbeno-ekonomskega in političnega sistema;
2. zagotovitev enotnega jugoslovanskega trga in skupno okvirno planiranje;
3. narodna obramba in mednarodni odnosi;
4. zagotovitev sredstev fonda za razvoj nerazvitih republik in pokrajin.

Z ustavo in z zakoni je treba določiti tista vprašanja, o katerih je potrebna popolna soglasnost vseh republik. Praviloma pa bodo sprejemali odločitve v federaciji na podlagi soglaševanja in sporazumevanja. "Predsedstvo ZKJ ugotavlja, da v praktičnem obnašanju ni bilo vedno izraženo dojetje, da so organi federacije skupni organi vseh republik in pokrajin in da te nosijo skupno odgovornost za njihovo delo. V interesu delavskega razreda in delovnih ljudi vseh narodov odnosno republik je, da obstaja enoten in dinamičen zvezni politični center. ZKJ se bo zavzemala za načelo paritete v zveznih organih in za bolj enakomerno sestavo kadrov v armadi."

Antisocialistične sile se zbirajo "pod plaščem unitarizma, nacionalizma in drugih ideoloških in političnih vidikov borbe za oblast". Te sile nasprotujejo enakopravnosti med narodi in socialističnemu napredku. "Zato mora biti Zveza komunistov nepomirljiva z vsemi pojavi unitarizma in nacionalizma in njihovimi izviri in nosilci." To je edina pot do popolnega osvobojenja delovnih ljudi. "Prav tako čustva socialističnega jugoslovanstva mora Zveza komunistov negovati in dalje razvijati," izjavlja predsedstvo v glediščih.

Predsedstvo je tudi sprejelo zaključke o aktualnih družbenih, gospodarskih in političnih vprašanjih avtonomne pokrajine Kosovo. V teh zaključkih so na dolgo in široko dognali, da je Kosovu potrebna posebna pomoč, ker od vseh nerazvitih predelov najbolj zaostaja. Pomoč Kosovu bo povečana tako absolutno kot relativno, deležno bo večjega deleža iz fonda za nerazvite. Federacija in Srbija, pa tudi vse ostale republike, mu morajo posebno pomagati. Mimorede je tudi omenjeno, da si mora pomagati tudi z lastnimi silami in enkrat so se spomnili tudi na gospodarsko reformo.

Kot tretjo točko je predsedstvo sprejelo zaključke o nalogah komunistov v nadaljnjem razvoju ZK in krepitvi ideološke dejavnosti.

DVOGLAVI INTERVJU

Sovražna dejavnost proti Jugoslaviji se je okrepila, sta izjavila v intervjuju Tanjugu zvezni sekretar za notranje zadeve Radovan Stijačić in brkati general-podpolkovnik Ivan Mišković, čigar funkcije niso navedli. Časopisi so dvo-glavi intervju objavili 12. aprila. Po njunem mnenju je sovražna dejavnost posledica "splošnega položaja v svetu in blokvske razdelitve sveta, interesnih sfer, položaja v Sredozemlju in obstoječih vojnih žarišč, geostrateškega položaja naše države in zanimanja za ta prostor, značaja in narave naših družbenih odnosov, stopnje družbeno-ekonomskega razvoja in drugih faktorjev in tendenc, ki spremljajo naš dinamičen razvoj in borbo za samoupravne družbene odnose." Toda dvo-glavi predstavnik UDBe je pripomnil, da "bi bilo politično napačno in škodljivo, če bi vsakršno zanimanje za

našo državo identificirali z obveščevalnim in sovražnim delovanjem," ker se dobronamerni ljudje iz vsega sveta za nimajo za Jugoslavijo.

Stijačić in Mišković sta izjavila, da "organizirana sovražna dejavnost" izvira "iz koncepcije in strategije takozvane specialne vojne, psihološkega pristika in politične subverzije." Ta "specialna vojna" ima "svojo doktrino, koncepcijo, dinamiko in konkretne načrte." Med značilnostmi delovanja proti Jugoslaviji je dvoglavni predstavnik naštel "izrazito psihološko delovanje, ki naj pridobiva ideološke in politične somišljenike, pristaše in sodobno peto kolono", obveščevalno in subverzivno aktivnost, razbijanje enotnosti, "predi menzionirano in izkrivljeno interpretiranje notranjih problemov, lansiranje raznih dezinformacij, ustvarjanje psihoze, da se pri nas mora nekaj zgoditi, stalno vsiljevanje alternative naši opredeljenosti" in ignoriranje našega neodvisnega položaja. Vse to je treba gledati kot "komponente, metode in sredstva enotne celote specialne vojne". Obveščevalne službe na široko izkoriščajo legalno delovanje. Zbirajo podatke o političnem razpoloženju, žariščih odpora, armadi in vseljuski obrambi. Poleg tega poskušajo armado tudi kompromitirati, "kar drastično ilustrirajo izmišljotine SPIEGLA in nekkih drugih tujih časopisov in agencij".

Tudi politična emigracija je zapletena v to dejavnost. "To pa ni več samo stara emigracija," izjavlja dvoglavni predstavnik, "pomladila se je in delno spremenila svojo fizionomijo in metode dela." Opuстила je iluzije, da je socialistično Jugoslavijo mogoče razbiti, in ne predstavlja več samostojnega političnega faktorja. Če ne bi za njo stali gospodarji, tuje obveščevalne službe, ki jo plačujejo in vzpodbujajo, bi bilo njeno delovanje revno in neuspešno. Med emigranti so taki, ki so "ideološko in politično motivirani v smeri 'preobrazbe' sistema tako, da bi rijalo njihovim gospodarjem, in takih, ki delajo za denar."

Dvoglavni predstavnik je izjavil, da ni nobenega razloga, da bi spet zaprli jugoslovanske meje, ker odprtost ne slabi jugoslovanske varnosti, ampak le zahteva bolj zapletene varnostne ukrepe. "Govori se tudi, da so armija in organi varnosti za zaprtost dežele in da jim je njena odprtost napoti. Te govorice so zlonamerne. Lansirajo jih tiste sile, ki žele oddvojiti armijo in varnostne organe od družbe in jih prikazati v drugi luči, ne pa kot nerazdružljivi del naše samoupravne družbene strukture." Glede SPIEGLOVEGA dopisnika Rullmanna je rekel, da ni ne prvi ne zadnji tuj časniki, ki se je bavil z vohunjenjem, toda zaradi tega nočejo sumničati vseh ostalih. Specialna vojna ni abstraktna teorija, ampak se v resnici dogaja. Boj proti sovražniku in obveščevalnim službam mora biti del vseljuske obrambe. Predvsem je treba spoznati, kdo so sovražni elementi in kako se obnašajo, ker potem ti elementi niso več nevarni, "ne glede na to, ali jih je že direktno udaril zakon ali pa jih še bo, če bodo prešli meje tolerance ali če bomo ocenili, da je v interesu naše tekoče politike," sta rekla Stijačić in Mišković.

NA SODIŠČU

Smrtna obsodba nad Miljenkom Hrkačem je bila razveljavljena. Lani oktobra je bil Hrkač obsojen na smrt, ker da je postavil bombe v beograjskem kinu in na železniški

postaji, kjer je bilo več ljudi ranjenih in eden ubit. Toda 23. marca je Vrhovno sodišče Srbije sodbo razveljavilo in jo vrnilo okrajnemu sodišču v ponoven postopek. 1. aprila so sporočili, da je v teku nova preiskava proti skupini diverzantov in saboterjev. Časopisi so pisali, da je sodišče zvedelo za nove dokaze, po katerih je bil kolovodja, ki je nastavljal bombe, brat Miljenka Hrkača. Miljenku so pajdaši grozili, da se bodo maščevali nad ženo in otrokom, če jih bo izdal, toda strah pred smrtno obsodbo je bil močnejši, ko je videl, da se organi notranjih zadev ne šalijo.

Hrvat Drago Djolo je bil v Zahodnem Berlinu 17. aprila obsojen na 10 let ječe zaradi napada na osebje jugoslovanske vojne misije v Zahodnem Berlinu lanskega junija. Streljal je na šefa misije dr. Antona Kolendiča in ga težje rani, obstrelil pa je tudi oskrbnika Stanka Goloba. Pred sodiščem se je zagovarjal, da so mu na misiji grozili, ko je prišel po nov potni list.

LENINOVA STOLETNICA

21. aprila so slavili stoletnico Leninovega rojstva. Na proslavo v Moskvo so poslali Vladimirja Bakariča, v Beogradu pa so se zbrali drugi odličniki in poslušali Tita in šest drugih govornikov, ki so hvalili Lenina kot misleca in revolucionarja in poudarjali, kako je jugoslovanska partija vedno zvesto sledila Leninovim naukom, posebno tistim o specifičnih značilnostih revolucije v različnih deželah in o enakopravnosti in suverenosti vseh držav. Tudi politika nevmešavanja, sožitja in neuvrščenosti je bila Leninu posebno pri srcu, so dejali.

Moskovska PRAVDA je 18. aprila objavila Titov članek o Leninu v seriji člankov, ki so jih napisali komunistični voditelji raznih držav. Tito je hrabro poudarjal Leninove nauke o posebnostih socializma in o tem, da ni le enega modela za vse dežele. Pozabil pa je na neuvrščenost, ki mu je sicer posebno všeč.

NA LJUBLJANSKI KLINIKI

V Ljubljani so izvršili prvo presaditev človeškega organa v Jugoslaviji. Sredi aprila so na kirurški kliniki 26-letnemu Josipu Podvorcu presadili ledvico, ki so jo vzeli njegovi 56-letni materi. Operacijo sta vodila urolog dr. Slavko Rakovec in kirurg dr. Miro Košak, ki se je šolal pri slovitih prof. DeBakeyu v Houstonu v Texasu in je znan po uspešnih operacijah na srčnih zaklopkah. Josip Podvorce je že 14 mesecev živel samo s pomočjo umetnih ledvic, okornega aparata, ki čisti kri namesto obolelih ledvic. Na žalost pa je Podvorce, po zadnjih vesteh, ki smo jih prejeli, podlegel.

MANEVRI NA GORENJSKEM

Na Gorenjskem je bilo od 9. do 11. aprila fletno, ker je vojaštvo imelo manevre pod poveljstvom general-majorja Milorada Miševića. Ta je izjavil, da je bilo vreme zelo neugodno, toda manevri so pokazali popolno pripravljenost tako armije kot enot teritorialne obrambe in civilne zaščite.

ŽANKO ODPOKLICAN

Hrvaški sabor je 7. aprila z veliko večino izglasoval odpoklic Miloša Žanka kot poslanca Zbora narodov zvezne skupščine. Zbor narodov pa je potem 24. aprila njegov odpoklic vzel na znanje.

SLOVENSKI DELEŽI

Po nedokončenih podatkih službe družbenega knjigo - vodstva je lanski dohodek za zvezni proračun znašal 13 milijard dinarjev (leta 1968 pa 11,6 milijarde). Republiški proračuni so dobili nekaj več kot 3 milijarde, občinski pa 5,5 milijarde, a ostali denar je šel predvsem za šolstvo. Od teh 13 milijard dinarjev so Srbija, Hrvatska in Slovenija prispevale 85%, in sicer Srbija 37,6%, Hrvatska 27,1%, Slovenija pa 20,2%; od ostalih Bosna-Hercegovina 8,9%, Makedonija 4,9% in Črna gora 1,3%.

Po podatkih za prvo polovico lanskega leta je na enega zaposlenega dala v zvezno proračunsko blagajno Slovenija 2228 Ndin, Hrvatska 1684, Srbija 1512, Makedonija 1125, Črna gora 1049 in Bosna-Hercegovina 1013 Ndin. Slovenija je tudi na prvem mestu po delu, ki ga izloči iz svojega družbenega proizvoda za zvezni proračun: Slovenija 12,9%, Hrvatska 9,9%, Srbija 9,7%, Makedonija 9,2%, Bosna-Hercegovina 7,5%, Črna gora 7,4%.

TO BO PRIZADELO SLOVENIJO

V 'Crveno zastavo' iz Kragujevca vlagajo Fiat, Mednarodna banka in Mednarodna finančna korporacija, da bi povečala proizvodnjo od 75,000 na 183,000 avtomobilov. Kot edini jugoslovanski izdelovalec avtomobilov je CZ v privilegiranem položaju. 7. aprila so delno postali znani tudi ukrepi Zveznega izvršnega sveta: osnovna zaščitna carina na avtomobile je ostala 50%, a carina na dele in sklope, ki jih uvažajo jugosl. podjetja v okviru proizvodne kooperacije, se poveča od 25 na 35%. Carina na avtomobile, ki jih uvažajo v delih in sestavljajo v Jugoslaviji, se poveča od 25% na 45%. To bo hudo zadelo vse tri slovenske sestavljalce avtomobilov, od katerih koprski Tomos sestavlja Citroenovne spačke, Litostroj Renaulte in novomeška IMV Austine 1300. V Zagrebu so se pripravljali, da bodo menda sestavljali Volkswagene, a sarajevski Pretis sestavlja NSU Prinze. Zastopniki bodo morali izvoziti 30% vrednosti uvoženih avtomobilov, in sicer v avtomobilskih delih. Dozdaj so kompenzirali uvoz avtomobilov z izvozom poljedelskih pridelkov, kar v bodoče ne bo več mogoče.

TITO IN GOSPODARSKA REFORMA

V pogovoru s tremi sindikalnimi voditelji je Tito še enkrat posredno udaril po reformi. Na Brionih je 7. aprila sprejel predsednika Zveze sindikatov Dušana Petrovića, sekretarja Marjana Rožiča in predsednika Sindikatov industr. delavcev in rudarjev. Ko so se pritožili zaradi nelikvidnosti, ki tare podjetja in zmanjšuje ponekod osebne dohodke, je Tito dejal, da je treba razlikovati med podjetji. Nekatera so zašla v nelikvidnost iz objektivnih vzrokov, druga pa so naložila obratni kapital v investicije in zato postala po lastni krivdi sama nelikvidna. "Skupnost mora pomagati tistim podjetjem, ki so v najslabšem položaju, tako da bi se mogla postaviti na lastne noge." Tito je "absolutno proti tendenci, da bi podjetja enostavno likvidirali po receptu če ne more obstati, ga je treba zapreti." Rekel je, da je treba odločno pobijati tehnokratizem, ki se pojavlja predvsem v velikih integriranih podjetjih. Na noben način ne smemo dovoliti, da bi se kompromitiralo samoupravljanje, je zaključil Tito.

Ob robu

Stalinistični voditelji vzhodne Evrope, Josip Broz Tito iz Jugoslavije in številni ekstremno-levičarski in anarhistični elementi na Zahodu so znova našli skupno torišče za zgrajanje nad ameriškimi imperialisti, ki so se naveličali komunističnega šikaniranja in zahrbtnih napadov iz Kambodže - ter sklenili likvidirati sršenje gnezdo v kvoti, poznani kot 'ribiški trnek', kamor so se komunistični gverilci umaknili vsakokrat, ko so jim južnovietnamska tla postala prevročna (taktika, ki nas spominja na naše partizane, ko so bežali z Dolenjske na Gorenjsko, z Gorenjske na Notranjsko in z Notranjske spet na Dolenjsko).

"Docela pravilno bi bilo vprašati, kdo je dal Združenim državam pravico presojudati, kaj je dobro in kaj slabo za druge narode?" je rekel Kosigin na svoji prvi tiskovni konferenci, odkar je postal predsednik sovjetske vlade leta 1964.

Sveta nedolžnost! Kdo daje Sovjetski zvezi pravico, da sodi, kaj je dobro in kaj slabo za druge narode? Od samega svojega nastanka izvaža revolucijo in prevrate v ime nekakšnega proletarskega internacionalizma, "osvobajajo" narode vzhodne Evrope, s tanki napada goloroko delavstvo in mladino vspuntani Budimpešti, Berlinu, Varšavi in Pragi in grozi z "omejeno suverenostjo" Romuniji, Jugoslaviji in sami Kitajski. Ko se je Tito drznil izraziti svoje mnenje, kaj je dobro in kaj slabo za Madžare in Čehoslovake, mu je Brežnev zaprl usta. Temu pravita Enver Hodža in Lin Piao "socialimperializem".

Cela vrsta naših partizanskih pesmi vsebuje pozive na umore, rušenja in požige, a ker je bila Slovenija - in Jugoslavija - okupirana od nacifašistov, je bilo še kako upravičeno vprašati, kdo je dal stalinistom pravico, presojudati, kaj je bilo dobro in kaj slabo za naš narod? Stalinistom, ki so bili trenirani za satelitsko, prosovjetsko početje, v specialnih šolah Kominterne v Sovjetski zvezi.

Kdo daje Zvezi komunistov pravico, da presoja, kaj je dobro in kaj slabo za jugoslovanske narode, za slovenski narod? Samo Udba in nihče drugi - vse ostalo je propaganda, idejna domišljavost in neomajna želja po oblasti. Mao Cetungov postulat, da je treba oblast dobiti skozi puškino cev, je plastičen odgovor na onemoglost komunistične doktrine, da najde demokratičen odgovor na vprašanje "kaj je dobro in kaj slabo" za nek narod.

Beograjski KOMUNIST je ob priliki umora zahodno-nemškega veleposlanika v Gvatemali zapisal, da so jugoslovanski komunisti nasprotni uporabi sile in je svetoval narodnoosvobodilnim gibanjem, da se izogibajo takega početja, ker da to odvrča mase in javno mnenje od stvari, za katero se borijo. Tako danes. A za časa vojne se naši stalnisti tega niso držali - verjetno zato, ker pod nacifašistično okupacijo nobenega javnega mnenja, katerega bi se bilo treba bati, ni bilo. Kar se pa tiče svetovnega javnega mnenja v tistih časih, pa bi lahko citiral Churchilla, ki je kritike, da se v borbi proti nacifašistom pajdaši z boljševiki, odgovoril, da bi se v boju proti Hitlerju povezal tudi s hudičem, ako bi bilo treba. In s tem so računali tudi naši stalinisti.

IVAN STANIČ

VLADA SE NE VTIKA...

Poslanec republiškega zbora slovenske skupščine Rado Pušenjak se je zgrozil nad številko 83-84 revije PROBLEMI. Menil je, da vsebuje vse polno pamfletov, vulgarnih izrazov in banalnosti v slikah in besedi, kar da vzbuja gnev in ogorčenje javnosti in škoduje vzgoji mladine. Glede revije je postavil slovenski vladi precej vprašanj, na katera je odgovoril dr. Ernest Petrič, ki je dejal, da ni slovenski izvršni svet nikdar ocenjeval delo PROBLEMOV ali kake druge revije, ker da za to ni poklican. Za to je pristojna slovenska kulturno-umetniška javnost in kritika.

Zanimivi so tudi podatki o subvenciji časopisu za leto 1969, ki kažejo, na kak način upravni odbor za pospeševanje založništva daje te subvencije. Z uredniškim odborom PROBLEMOV je sklenil prvo pogodbo. Za izdajo VII. letnika (1969) je odbor odobril subvencijo v znesku tristo pet tisoč din v zameno za obvezo, da bo uredništvo izdalo 12 števil v nakladi 2.800 izvodov vsako, z obsegom 204 avtorskih pol in z letno naročnino 45 din. Za tekoče leto znaša subvencija 467.000 din, a naklada je višja - 3.100 izvodov mesečno.

Pušenjak je tudi vprašal, kaj namerava narediti vlada, da bi v bodoče črtali iz seznama dotirancev vsako revijo, ki objavlja snov, škodljivo za slovensko družbo in mladino. Petrič je odgovoril, da je vlada že leta 1968 ob izidu revije KATALOG izjavila, da ni pristojna, direktno posegati v odločitve sklada za pospeševanje založništva in da je naloga sklada, upoštevati družbeno vlogo in vrednost neke publikacije. Sklad tudi ni dolžan podpirati vsake ekstravaganco in ambicijo brez umetniške vrednosti.

Urednik mariborske KATEDRE, študentskega lista, Slavko Gerič je izjavil, da se je finančni položaj lista izboljšal. Novemu uredniškemu odboru se je posrečilo pokriti večletno izgubo 20.000 din, ki se je prenašala iz leta v leto. Dotacija republiškega sklada za založniško dejavnost je listu omogočila, da je povečal svojo naklado od 4.500 izvodov jeseni 1969 na 11.000. Časopis ima 9.200 stalnih naročnikov. Vprašanje je pri tem, v koliko je KATEDRA morala upogniti svojo hrbtenico... Veliko prostora je v tekoči, deveti, številki posvečenega akciji za postavitve spomenika generalu Maistru v Mariboru.

ŠTIPENDIJA ZA KMETE

Na svoji marčevi seji se je takozvana Komisija CK ZKS za družbeno-politična in idejna vprašanja znanosti, prosvete in političnega usmerjanja komunistov (po drugih virih gre za 'usposabljanje' in ne za 'usmerjanje', kar me takoj spravi v dobro voljo, ko komunisti sami ne vedo, kakšne komisije imajo) med ostalim obravnavala takozvana kadrovska vprašanja v šolstvu. Podlaga za razpravo je bilo poročilo o teh vprašanjih, ki jo je sestavil slovenski republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Največji problem

slovenskega šolstva je pomanjkanje kadrov za nekatere predmete, zlasti za matematiko, fiziko in tehnični pouk. To pomanjkanje je čutiti v vsem osnovnem in srednjem šolstvu v Sloveniji. Tudi če bi v dveh letih diplomirali vsi vpisani študentje na matematiki in fiziki, bi se stanje ne popravilo, ker je vrzel prevelika. Menijo tudi, da bi bilo treba uvesti razen že obstoječih stimulativnih ukrepov (kot recimo štipendije) za študente tudi podobne ukrepe za učitelje, ki že učijo, pa nimajo zadostne kvalifikacije. Najslabše je s kvalificiranimi kadri na nerazvitih področjih. V Sloveniji kot celoti je samo 36% učiteljev matematike in fizike z ustrežno izobrazbo, v Pomurju pa samo osem odstotkov. Zanimiv je tudi podatek o socialni strukturi študirajoče mladine. Otroci iz delavskih družin se na splošno ne odločajo za učiteljske poklice, medtem ko imajo otroci s kmetov, od koder je največ učiteljev, slabe pogoje za študij, ker ne dobijo štipendij. Sedaj predlagajo preurejeno štipendiranje, pri katerem ne bi upoštevali premoženjskega cenzusa. Če bi kmečki otroci dobivali štipendije, bi se jih verjetno še več odločilo za pedagoški poklic in s tem pomagalo izpolniti vrzeli v učiteljskih vrstah.

MLADI KADIJO

Decembra lani je poslanec prosvetno-kulturnega zbora slovenske skupščine Miran Hasl vprašal o razširjenosti in posledicah kajenja, pitja alkoholnih pijač in uživanja mamil med mladino. Marca mu je odgovorila Zora Tomič, članica slovenske vlade: v osnovnih šolah je 10% dijakov kadilcev, v gimnazijah 30%. 70% vseh šolskih otrok je poskušalo kaditi, od teh 30% že pred desetimi leti. Največji porast števila kadilcev je ob prestopu iz osnovne v srednjo šolo, in to že prvo leto. Gotovo gre za zmanjšan vpliv učiteljev in za večje vključevanje v svet odraslih. Od vseh kadilcev kadi vsak dan 55% od tega 64% po pet cigaret, 13% pa po več kot deset cigaret na dan. Osnovno šolo končajo otroci pri 14-15 letih starosti.

KNJIŽNI TRG

'Slovensko slovstvo' dr. Antona Slodnjaka, ki ga je izdala 1968, v nakladi osem tisoč izvodov Mladinska knjiga, je že razprodano. Avtor sedaj dopolnjuje gradivo za drugo izdajo, kateri bo dodal pregled biografskih in bibliografskih podatkov. Podpisal pa je tudi pogodbo z založbo Zavod za izdajanje učbenikov SR Srbije v Beogradu, ki želi izdati srbsko-hrvatski prevod za visoke šole. Prevod bo oskrbel dr. Milan Rakočević, knjiga pa bo izšla v pričetku leta 1971.

Založba Mladinska knjiga v Ljubljani je izdala peto knjigo zbirke Ars Sloveniae in to 'Romansko umetnost', katere avtor je dr. Marijan Zadnikar. Cena v platno vezane knjige je 195 din, v pol usnje 220 din. Letošnji program zbirke obsega še dr. F. Steletovo 'Gotsko slikarstvo', dr. E. Cevčevo 'Slikarstvo 17. stoletja' in dr. N. Šumijevo 'Arhitekturo 16. stoletja'. Založba bo tudi izdala faksimile Trubarjevega katekizma iz leta 1551, ki je bila prva slovenska knjiga. Izvirnik hrani dunajska Narodna knjižnica.

V Sloveniji nameravajo do konca 1974. zgraditi sto novih osnovnih šol. - Igralka E. Kralj 50 let na odru.

ILIJA JUKIĆ in H. S. S.

Uredniku Klica Triglava.

Zelel bi se javno zahvaliti g. Iliji Jukiću na veliki časti, ki mi jo je izkazal, ko je meni pripisal odlično poročilo slovenskega dopisnika o kongresu HSS v Torontu. Če bi vedel zanj in tega dopisnika poznal, bi članek radevolje šopodpisal.

Na osnovi pisanja g. Jukića sem zaključil, da on vodi računa o moji malenkosti. To je zame velika čast, saj prihaja od strani bivšega diplomatskega uradnika kraljevine Jugoslavije, resnega gospoda sedemdesetih let in avtorja nekoliko knjig. Zato mi bo še v večjo čast, v kolikor bo g. Jukić objavil vse tisto, s čemer mi preti, da bo objavil.

J. PAUKOVIĆ

Uredniku Klica Triglava.

Po pošti so mi poslali Jukićev PREGLED I., ki je zanimiva in tehtna knjižica. Škoda je le, da si g. Ilija Jukić ne more kaj, da ne bi kritiziral dr. Jurja Krnjevića z nezmernimi izrazi, ki resnega bralca motijo. Človek razume, da se g. Jukić z mnogimi mnenji dr. Krnjevića ne sklada in da mu je zameril postopek proti sebi samemu. Toda g. Jukić je politik in bi moral razumeti, da ima dr. Krnjević med Hrvati položaj in vpliv, ki ga je treba upoštevati. Kritika je med demokrati ne samo pravica temveč celo dolžnost, toda iz političnih - če že ne človeških - razlogov mora ostati taka, da politiki še nadalje lahko med seboj zmerno govorijo. Žal mi je, da g. Jukić s svojimi napadi slabi svoje argumente.

LJUBO SIRC

NA DELU V NEMČIJI

Uredniku Klica Triglava.

Sem dolgoletni naročnik vašega lista. Ta mi je vseč po vsebini in po člankih, ki pišejo in obravnavajo sedanje stanje v Jugoslaviji, zlasti še v Sloveniji. V vašem listu zve človek resnico zakulisnih spletk komunistične diktature, ki vlada v domovini že polnih 25 let.

Vsa povojna leta sem kot mlad človek zasledoval in gledal dogodke v domovini. Ugotavljam, da ta marksistična ideologija po 25 letih ni priljubljena pri naših ljudeh. Lahko trdim, da bi se kakih 95% volivcev izjavilo proti komunistični diktaturi, če bi v domovini res prišlo do svobodnih volitev.

Oprostite mi, da vam čisto preprosto pišem, toda takih ljudi, ki sovražijo komunizem, je v naši prelepi Sloveniji ogromno. Upajmo, da bo te diktature enkrat res konec.

Cenim in spoštujem dva velika slovenska moža in politika dr. Cirila Žebota in dr. Ljuba Sirca, ki sta napisala že mnogo zanimivega o naši domovini.

V. N.

SAMOOSVOBODITEV ALI KOMUNIZEM

(Zaključek s strani 6.)

"V našem boju za oblast ne smemo imeti nobenih obzirov. Poslužiti se moramo vsakega trika, zvižace, nezakonitega akta ali laži... Če je treba za dosego komunizma uničiti devet desetih previvalstva, se ne smemo zaustaviti pred temi žrtvami," je pisal Lenin. (Lenin, Selected Works, II, p. 701/2). Ni treba poudarjati, da so se istega načela držali tudi slovenski in jugoslovanski boljševiki za časa državljanske vojne, ki so jo sprožili v najhujših urah narodnega obstoja za časa nacistično-fašistične okupacije 1941-45.

Medtem pa imperialistična mornarica Sovjetske zveze križari po vseh morjih sveta, da bi - kot trdi kitajsko-albanska propaganda - ustražovala narode, ki so že pod njeno dominacijo, in one, ki še niso. Odgovor na vse to? "Komunizem" po vsem svetu - kot je trdil Brežnev na prvomajski paradi v Moskvi - ali "samoosvoboditev" v Sovjetski zvezi - kot trdi Pyotr Jakir?

PREJELI SMO IN ZAHVALIMO

- ZBORNİK SVOBODNE SLOVENIJE 1969
Založila 'Svobodna Slovenija' v Buenos Airesu, 1969.
- Ruda Jurčec: SKOZI LUČI IN SENCE III (1935-1941)
Editorial Baraga, B. Aires 1969
- SKORAJ PETDESET LET V MISIJONIH Spomini misijonarke S. Ksaverije Pirc, O. S. U.
Izdalo Baragovo Misijonišče, B. Aires, 1969
- Milovan Djilas: NESAVRŠENO DRUŠTVO
Naša Reč, London 1970.
- Ivan dr. Avakumović: MIHAILOVIĆ PREMA NEMAČKIM DOKUMENTIMA
Biblioteka Naše Delo Saveza Oslobodjenje London 1969
- REVIEW No. 8
Study Centre for Yugoslav Affairs, Lnd. 1969
- MEDDOBJE X/4-6
Slovenska kulturna akcija, Buenos Aires 1969
- GLAS KOROTANA št. 3
P. Ivan Tomažič, Dunaj 1969
- Ilija Jukić: PREGLED I. Razjašnjenja najnovijih političkih razvitaka u svijetu i u Jugoslaviji.
Samozaložba, Minster in Sheppey, Kent, 1970

TUJE PRIZNANJE LEVU DETELI

Čestitamo Levu Deteli, sodelavcu Klica Triglava, ob prejemu prve nagrade na literarnem natečaju mesta Tuebingen za mlade avtorje; nagrajenih je bilo še 5 mladih nemških avtorjev. Detela je prejel nagrado za svoje prvo delo v nemškem jeziku, za roman 'Der hinkende Henker und der henkende Hinker - Legenden um Vater'.

Več Detelovih del sedaj prevajajo v nemščino. Odlomki iz 'Blodnjaka' so izšli v zueriškem Die Tat in v dunajski Die Presse. Slednja bo kmalu natisnila nekaj Detelovih pesmi iz zbirke 'Sladkor in bič' v prevodu Brodejeve.

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40

ROMA

(Telefon 777-102)



Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40

Tel. 777-102

HOTEL DANIELA

Roma - Via L. Luzzatti 31

Tel. 750-587

OBIŠČITE NAS - OBIŠČITE NAS - OBIŠČITE NAS

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENField 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.I.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.10.0	Finska:	13.-	Nemčija:	16.-
Argentina:	650.- (1300.-)	Francija:	15.-	Švedska:	20.-
Avstralija:	\$A 4 (\$A 7)	Italija:	2500.-	Urugvaj:	60.- (120.-)
Avstrija:	50.-	J. Afrika:	4.- (R 7)	U.S.A.:	5.00 (\$ 8.50)
		Kanada:	5.00 (\$ 8.50)		

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires, Argentina

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada